

є відновлення і відродження архітектурно-будівельної спадщини України та інформування про новини вітчизняної і світової архітектурно-будівельної думки. На відзначення п'ятої річниці від дня присвоєння книгозбірні імені академіка архітектури В. Г. Заболотного було започатковано новий захід «Заболотнівські читання: Архітектурна і будівельна книга в Україні», котрий планується проводити щорічно.

Бібліотека виконує функції науково-методичного центру для бібліотечно-інформаційних установ будівельного комплексу України, використовує різноманітні форми співпраці, надає кваліфікова-

ну методичну допомогу працівникам галузевих бібліотек, працює над створенням довідника бібліотек будівельного комплексу України.

Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В. Г. Заболотного сьогодні по праву посідає чільне місце серед державних бібліотек країни, з року в рік зміцнює свої позиції у сучасній бібліотечній спільноті, користується заслуженим авторитетом у фахівців архітектурно-будівельної галузі, численної армії читачів та молоді.

*Галина СОЛОДЕНКО,
відповідальний секретар АБУ, н. с. НБУВ*

Марія Іванівна Вязьмітіна – організатор і перший директор Державної наукової архітектурно-будівельної бібліотеки імені В. Г. Заболотного

Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В. Г. Заболотного відзначила своє 60-річчя. Вона була створена при Президії Української філії Академії архітектури СРСР постановою Ради Народних Комісарів УРСР № 274 від 26 березня 1944 р.

До заснування Бібліотеки були причетні видатні діячі науки, культури та архітектури. Одним із фундаторів став В. Г. Заболотний – перший президент Академії архітектури УРСР, який подарував бібліотеці власну колекцію книг.

Першим організатором і директором (1944–1948 рр.) Наукової бібліотеки була Марія Іванівна Вязьмітіна – автор багатьох фундаментальних наукових праць і досліджень з найдавнішої археології України і Сходу, кандидат філологічних та історичних наук, сходознавець, яка мала всебічну історико-філологічну й історико-мистецтвознавчу підготовку.

М. І. Вязьмітіна (22.04.1896 – 03.04.1994) народилась у с. Круподеринці Бердичівського повіту на Житомирщині у сім'ї службовця, яка пізніше переїхала до Києва. У 1916 р. закінчила з золотою медаллю Фундуклеївську жіночу гімназію у Києві. Восени того ж року поступила на історико-філологічний факультет Київських вищих жіночих курсів на слов'яно-російське відділення, яке закінчила у 1922 р. зі ступенем кандидата філологічних наук. Трудову діяльність розпочала ще з гімназичних років репетиторством учнів. Навчаючись на Вищих жіночих курсах, працювала у Всеросійському Земському союзі, театральному відділі, адресному столі, редакціях газет.

У 1923–1924 рр. навчалась на мистецтвознав-

чому відділенні Київського археологічного інституту, який не закінчила через його закриття.

1927–1929 рр. – період її навчання в аспірантурі при Музеї мистецтва ВУАН у Києві та Харківській філії науково-дослідної кафедри мистецтвознавства АН УРСР по відділу мистецтва Близького Сходу. По закінченні аспірантури захистила прамоційну роботу на звання наукового працівника-мистецтвознавця. У 1929 р. вона організувала відділ мистецтва Сходу у Харківському художньо-історичному музеї.

У 1930–1934 рр. М. І. Вязьмітіна працювала в Музеї мистецтва ВУАН у Києві на посаді завідувачки відділу мистецтва Сходу і стояла біля витоків його створення. Працюючи у Музеї, організувала виставки, брала участь у археологічних експедиціях (до Середньої Азії, Криму та Кавказу), засіданнях конференцій (Керченської археологічної, Херсонської), Всесоюзному з'їзді сходознавців у Харкові. 1935 р. була запрошена на V конгрес з іранської археології та мистецтва у Ленінграді [1].

Протягом 1930–1931 рр. читала курс лекцій з історії мистецтва Близького Сходу на музейному відділенні Київського художнього інституту [3].

З 1934 р., після закриття відділу Сходу при Музеї мистецтва ВУАН, перейшла на бібліотечну роботу. На той час вона вже мала багатий науковий досвід (16 наукових робіт). 10 років свого життя вона присвятила бібліотечній галузі, працюючи в різних бібліотеках Києва. З 1934 по 1935 роки вона завідує бібліотекою Інституту геології. Протягом 1936–1941 років завідує бібліотекою Київського будинку архітектора. Саме тоді з метою полегшення користування зарубіжними журналами, які одер-

жували бібліотеки будинків архітектора, редакція журналу «Архітектура Радянської України» з 1941 р. починає друкувати на своїх сторінках бібліографічний покажчик статей, вміщених у зарубіжних журналах з січня 1939 р. Закономірно те, що перша публікація, для якої були опрацьовані різномовні журнали, належала М. І. Вязьмітіній, знавцеві багатьох іноземних мов. На жаль, вийшла лише одна така публікація через припинення видання журналу у зв'язку з початком Великої Вітчизняної війни. З 1943 по 1944 рр. Марія Іванівна завідує бібліотекою Спілки радянських архітекторів. Під час окупації Києва працювала з фондами закритих бібліотек у приміщенні Київського університету імені Т. Г. Шевченка [1; 3; 4]. У той же період брала участь у Термезькій археологічній комплексній експедиції, як начальник 3-го загону проводила розкопки на городищі Айртам.

До початку роботи в Науковій бібліотеці Академії архітектури вона мала такий послужний список: науковець, музезнавець, картотетчик, кореспондент, адресатор, коректор, лектор, завідувач бібліотеки [3]. У лютому 1944 р. М. І. Вязьмітіна приступає до створення та організації Наукової бібліотеки, виконуючи обов'язки директора протягом чотирьох років (по лютий 1948 р.) [1]. Широка ерудиція і глибоке знання мистецтвознавчої літератури античної епохи, Східної Європи і Близького Сходу, знання 13 іноземних мов (французької, англійської, болгарської, німецької, польської, італійської, іспанської, латини, грецької, арабської, таджицької, турецької, санскриту), високий науковий статус, досвід бібліотечної роботи на керівних посадах – все це мабуть й ініціювало академіка В. Г. Заболотного запросити на посаду директора Наукової бібліотеки саме Марію Іванівну, кандидата філологічних наук. Для створення нової бібліотеки потрібна була людина всебічно освічена, професійно грамотна, яка володіла науковою методикою, розуміла завдання складного воєнного періоду, коли гостро стояло питання про відродження та відтворення зруйнованих міст та сіл України. Її професійні уподобання поєднувались з роботою в Бібліотеці. Спільна робота першого президента Академії архітектури та першого директора Наукової бібліотеки сприяли зміцненню позицій бібліотеки як наукової установи. Завдяки їхньому ентузіазму книжкові фонди Бібліотеки швидко зростали і ставали документальною скарбницею для фахівців. М. І. Вязьмітіна належала до тієї когорти дореволюційної інтелігенції, яка знала справжню цінність бібліотеки як важливого не тільки культурного, але й наукового і професійного осередку. Про це свідчить обсяг проведеної науково-дослідної роботи з формування бібліотечного фонду. Вже через рік після заснування Бібліотеки на п'ятиріччя (1945–1949 рр.) заплановано видання анотова-

ної бібліографії з архітектури та мистецтва «Искусство Украины» у 5-ти випусках: «Киев в иллюстрациях», «Полтава в иллюстрациях», «Камянец-Подольск в иллюстрациях», «Одесса в иллюстрациях», «Чернигов в иллюстрациях». Наукова бібліотека передбачала проводити роботу зі складання вичерпної бібліографії літератури з історії українського мистецтва, архітектури, монументального малярства та скульптури, художньої промисловості та народної творчості. Цей перелік тем свідчить про відповідність професійних інтересів М. І. Вязьмітіної та її практичної діяльності в Бібліотеці.

Тому не можна погодитись з твердженням, яке прозвучало у некролозі, присвяченому її пам'яті: «Тиск радянської системи на науку й мислячих осіб не обминув Марію Іванівну. Талановитій енергійній дослідниці в розквіті творчих сил не знайшлося місце серед науковців України, де з 1934 р. тривалий час вона не мала змоги займатися наукою... Марія Іванівна примушена шукати себе на бібліотечній ниві» [4].

Відчувається зневага автора публікації до бібліотечної роботи в цілому. Хоча відомо, що саме в період репресій страждали фахівці всіх професій, у тому числі й бібліотечні, а в бібліотеках створювались так звані спецховища для літератури обмеженого користування. Маючи великі здібності до науково-дослідницької праці, М. І. Вязьмітіна як високоосвічена людина застосувала їх у бібліотечній діяльності, поставивши роботу Бібліотеки на високий науковий рівень.

Працюючи в Бібліотеці, Марія Іванівна бере участь у археологічних експедиціях. Так, у 1946–1950-х рр. протягом чотирьох сезонів проводила археологічні розвідки у Південно-Туркменській археологічній експедиції на городищі Нова Ніса як начальник 2-го загону. У квітні 1947 р. захистила дисертацію на науковий ступінь кандидата історичних наук при Середньо-Азіатському державному університеті, маючи вже 28 наукових робіт з археології. З лютого 1948 р. присвятила себе суто археології, перейшла на постійну роботу до Інституту археології АН УРСР, де й працювала старшим науковим співробітником відділу скіфо-античної (пізніше – скіфо-сарматської) археології до виходу на пенсію. У 1980 р. отримала Державну премію УРСР у галузі науки і техніки. Вона завжди пам'ятала про своє дітище і при нагоді дарувала Бібліотеці книги з археології. У Бібліотеці зібрана література з її наукової спадщини. Пам'ять про неї зберігається в історичних матеріалах та фондах Бібліотеки.

Бібліотечна діяльність М. І. Вязьмітіної є важливим внеском у культурне життя, розбудову бібліотечної справи будівельного комплексу України. Створення Бібліотеки у воєнні роки після звільнен-

ня країни від загарбників стало знаковим, що свідчило про початок культурного відродження України. М. І. Вязьмітіна стала одним із організаторів нового бібліотечного руху в Україні, започаткувавши бібліотечну мережу архітектурно-будівельного комплексу. Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека імені В. Г. Заболотного, продовжуючи традиції Наукової бібліотеки Академії архітектури УРСР, перетворилась на книгозбірню з найбагатшим фондом документів з проблем архітектури, будівництва, образотворчого та декоративно-ужиткового мистецтва XVI–XXI ст. Вона стала однією із провідних бібліотек України і головною галузевою бібліотекою державного значення будівельного комплексу України.

Література

1. Автобіографія М. І. Вязьмитиной: Рукопись. – К., 1948. – (Зберігається в архіві Інституту археології НАН України).
2. *Войцехівська Г. А.* Державна наукова архітектурно-будівельна бібліотека (ДНАББ) Мінбудархітектури

України / Г. А. Войцехівська, К. В. Боліла, Г. Л. Яблонська – К.: Укрархбудінформ, 1994. – 7 с.

3. *Вязьмітіна М. І.* Бібліографічний покажчик статей, розміщених в закордонних архітектурних журналах // Архітектура Радянської України. – 1941. – № 5. – С. 43–46.

4. До 95-річчя Марії Іванівни Вязьмітіної // Археологія. – 1991. – № 4. – С. 149–151.

5. Личный листок по учету кадров М. И. Вязьмитиной. – К., 1948. – 4 с. – (Зберігається в архіві Інституту археології НАН України).

6. Пам'яті Марії Іванівни Вязьмітіної: некролог // Археологія. – 1995. – № 1. – С. 152–155.

7. *Симоненко О. В.* [Вязьмітіна Марія Іванівна: коротка біографія]: Рукопис. – (Зберігається в архіві Інституту археології НАН України).

8. 60 років Інституту археології НАН України. – К.: Київська Академія Євробізнесу, 1994. – 139 с.

*Світлана Артамонова,
доцент, канд. пед. наук,
учений секретар*

ДНАББ імені В. Г. Заболотного

Тетяна Степанівна Кудласевич. Бібліотекар, редактор, бібліограф...

Є люди, котрі з першої зустрічі підкорюють своєю щирістю і безпосередністю, приваблюють готовністю і вмінням вислухати та прийти на допомогу кожному – як в особистих питаннях, так і у вирішенні фахових завдань. Саме без такого незамінного працівника – Тетяни Степанівни Кудласевич – не можна уявити відділ історичного краєзнавства Державної історичної бібліотеки України, де вона і зустрічає свій ювілей.

Після закінчення Броварської середньої школи Тетяна дівчинкою прийшла в 1972 році у Державну республіканську бібліотеку ім. КПРС, де і розпочала трудову діяльність секретарем у тодішнього директора, відомого фахівця і педагога бібліотечної справи В. С. Бабича. Не залишаючи роботи, навчалася у Київському державному інституті культури, і вже через два роки була переведена на посаду бібліотекаря в науково-методичний відділ.

Понад чверть століття (з 1978 р.) Тетяна Степанівна працює у відділі історичного краєзнавства ДІБУ, спочатку редактором, останнім часом – головним бібліографом. Трудова книжка Тетяни Степанівни – це каталог почесних грамот, подяк за роботу з розвитку історико-краєзнавчої бібліотечної діяльності. У творчому доробку Тетяни Степанівни – бібліографічні покажчики видань з історії України, зокрема, вона член авторського колективу таких відомих науково-допоміжних посібників, як «История промышленных и сельскохозяйственных предприятий Украинской ССР (1946–1986 гг.)», «Охрана и использование памятников истории и культуры в УССР в годы Советской власти», «Памятники истории и культуры Киева», «Историчне краєзнавство в Україні: питання теорії і практики». Вона незмінний редактор багатьох науково-методичних матеріалів, підготовлених у відділі, нею здійснено упорядкування видань, присвячених 60-річчю ДІБУ – ретроспективного покажчика «Державна історична бібліотека України (1939–1999)», ювілейного збірника «Державній історичній бібліотеці – 60», матеріалів науково-практичної конференції «Історія наукових бібліотек у контексті історії, культури, освіти в Україні», а також головної праці відділу за останній час – методичного посібника «Краєзнавча діяльність бібліотек».

Як головний фахівець, що очолює нині історико-краєзнавчий напрям роботи відділу, вона працює над реорганізацією Зведеної картотеки матеріалів з історії міст і сіл України – важливої частини інформаційно-бібліографічних ресурсів Бібліотеки. Досвід, ерудиція дозволяють їй швидко та якісно надавати консультативну допомогу колегам, користувачам Бібліотеки в пошуку джерел з історії України.

Саме такі скромні трудівники, як Тетяна Степанівна Кудласевич, є основою колективу, що чесно і ретельно роблять свою справу, не сподіваючись слави та нагород. Тож в день ювілею низький уклін і велика вдячність Вам за повсякденну копітку, часто непомітну, але таку необхідну працю.

Колеги